

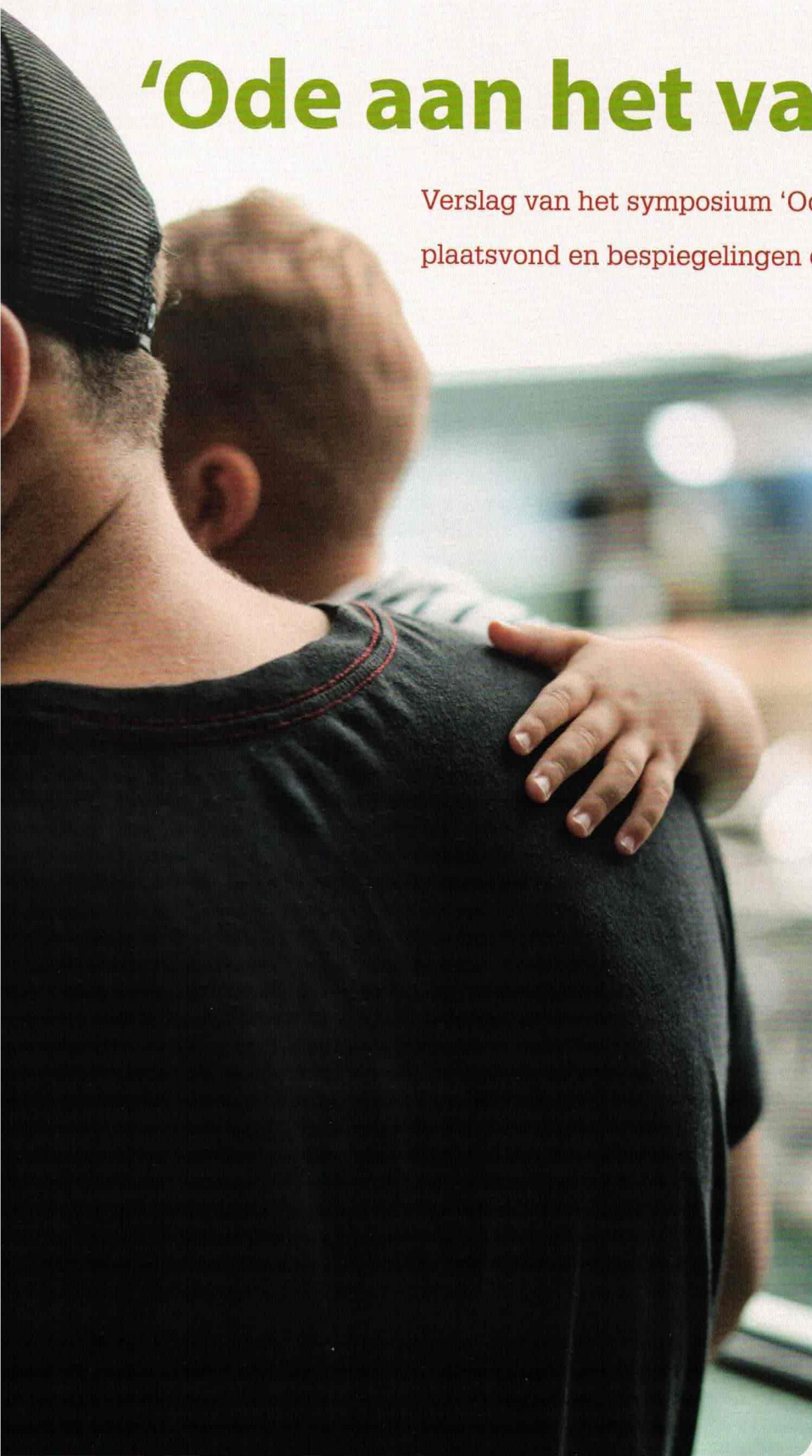
'Ode aan het vaderschap'

Verslag van het symposium 'Ode aan het vaderschap' dat in juni plaatsvond en bespiegelingen over het vaderschap.

De afgelopen jaren heb ik als medisch maatschappelijk werker in het Erasmus MC Sophia Rotterdam, werkzaam zijnde voor de afdelingen Verloskunde en Neonatologie, meer en meer aandacht besteed aan de rol en de positie van aanstaande, biologische vaders. Deze focus ontbreekt vaak binnen de gynaecologische begeleiding en in de geboortezorg. Vaker is de focus gericht op moeder en kind. Waar zijn de – betrokken – vaders tijdens de zwangerschapsperiode? Welke rol hebben zij, krijgen zij, nemen zij en verlangen zij tijdens de zwangerschap van hun partner? Hoe geven zij invulling aan dit – aanstaande – vaderschap? Hoe worden zij bij de 1000 dagen (van conceptie tot het derde levensjaar) bij de begeleiding vanuit de geboortezorg betrokken? Hoe kunnen de – aanstaande – vaders kennis opdoen over allerlei aspecten van zwangerschap en bevalling? Hoe komen zij aan hun deskundigheid als vader? Bestaan er cursussen voor vaders? Wordt er naar hun wensen, verlangens, ideeën, vaderschapsvisie gevraagd? Of is de focus met name gericht op de zwangerschap, de kwetsbare zwangere vrouw en de aanwezige risicofactoren? Dat laatste is natuurlijk niet onbelangrijk, als de focus maar ook op de kwetsbare bio-vader en de verkenning van bestaande risicofactoren bij hem gericht wordt. Natuurlijk mag het zicht op beschermfactoren ook niet ontbreken. Zo kan hun beider ouderschap in al z'n segmenten worden geïnventariseerd en verbeterd.

Segmenten

Het zijn vragen naar de erkenning van het kind door de vader, naar hun huisvesting, naar de – gezamenlijke – financiën, inkomsten en uitgaven en de kostenverdeling, naar

de werksituatie(s) en de bekendheid met verlofregelingen, naar hun feitelijke zwangerschapskennis (weten zij wat hen te wachten kan staan?) en hoe zij elkaar daarin kunnen (onder)steunen. Hun sociale netwerk, hun onderlinge communicatie en afstemming, afspraken met de kraamzorg, vervoersaspecten, oppasplan voor de andere kinderen. Hebben zij een vorm van een bevallingsplan gemaakt, als een zo goed mogelijke voorbereiding?

Beschermfactoren

Risicofactoren en beschermfactoren, bij moeders en bij vaders. Waar moet je dan aan denken? Armoede, sociaal isolement, moeilijke relaties, psychiatrische voorgeschiedenis, middelengebruik, fysieke en verstandelijke beperkingen, relatieproblemen en een afstandelijke vader, culturele achtergrond en migratieproblemen, moeite met de hulpverlening. Deze risicofactoren zijn uitgebreid beschreven in het boek 'Sociale Verloskunde' (Stegers e.a., 2021).

Ode aan het vaderschap

Verschillende sprekers hebben aandacht besteed aan de kwetsbare situaties bij zwangerschap en (aanstaand) ouderschap, bij moeders en bij vaders. Diverse invalshoeken kwamen aan de orde. Risicofactoren binnen de sociale verloskunde, postnatale depressiviteit bij vaders, migratie-achtergronden, maatschappelijk werk en gezinsbegeleiding, focus op vaderschapsontwikkeling, da(a)d-kracht (persoonlijke kijk op (mijn) vaderschap door mijn dochters), pleidooi voor meer aandacht voor de vader(s) in de sociale verloskunde en de geboortezorg.

► **Prof. dr. Eric Steegers, hoogleraar gynaecologie**, ging in op het brede segment van sociale verloskunde. De armoede-problematiek in bepaalde Rotterdamse wijken en de daarmee samenhangende risicofactoren bij conceptie en zwangerschap en de kansen voor baby's op een kansrijke start in het leven. Ontregelende en complicerende factoren die een zwangerschap belasten voor een zwangere vrouw zijn tienerzwangerschappen, alleenstaande moeders, huiselijk geweld, illegaliteit, onverzekerde status, middelengebruik, psychiatrische problematiek, jeugdtrauma's, verstandelijke beperking, een gering opleidingsniveau, een zwak zelfbeeld, naast gediagnosticeerde gynaecologisch-medische problematiek. Dit heeft ook z'n invloed op de partnerrelatie en op het ouderschap van de biologische vader. Dit is ook de reden dat – aanstaande – vaders betrokken moeten worden bij de verloskundige zorg. Ter versterking van het ouderschap, als steun voor de moeder en in het belang van het kind. Het is de visie van de levensloopbenadering, van preconceptiegezondheid en statistische gegevens bij geboortes met een laag geboortegewicht en

vanwege vroeggeboorte. Het belang van voorlichting en zorg bij preconceptie. Het voorkomen van babysterfte, zeker in achterstandswijken. De Sociale Verloskunde omvat het medische domein, de zorgverleners, de gemeenten, het sociale domein en de combinatie van preconceptiezorg, geboortezorg, kraamzorg, jeugdgezondheidszorg en interconceptiezorg. Steegers vertelde over de zorginnovatie sinds 2008: het groeien naar het huidige programma van Kansrijke Start en de hulpverlening door Moeders van Rotterdam. Ook gaf hij aan geïnspireerd te zijn door de reeks van artikelen van Bob de Raadt op het vlak van contextueel maatschappelijk werk en vaderschapsontwikkeling.

► **Dr. Mijke Lambregtse-van den Berg, o.a. psychiater en kinder- en jeugdpsychiater**, besteedde aandacht aan de kwetsbaarheid van ouderschap in de eerste 1000 dagen. Zij stond stil bij de postnatale depressie (PND) bij vaders en de mogelijke oorzaken daarvan. Het is het ontbreken van mannelijke voorbeelden voor vaders, financiële verantwoordelijkheid voor het gezin en de ongelijke rechten bij geboorteverlof. Een belangrijke factor is een slechte voorbereiding op het vaderschap. Ook het feit van een huilbaby kan een rol spelen. Lambregtse vindt het belangrijk om drempels te slechten om vaders te helpen in hun vaderschap te groeien. Ze pleit voor (h)erkenning van psychische klachten, doorbreken van het taboe, het stigma en de visie op 'mannelijke' eigenschappen, zicht op de invloed vanuit de wederzijdse relatie van partners/ouders, naast het bieden van screening en passende zorg. Bij Daddy's Place in Rotterdam hebben vaders aangegeven wat hun wensen en verlangens zijn om met andere vaders over (hun) vaderschap te praten.

► **Dr. Hilmar Bijma, gynaecoloog**, is ingegaan op de 1^e 100 + 1^e 1000 dagen: de ontwikkeling van bevruchting > zwangerschap > 0-3 maanden > 3-12 maanden en van 12-24 maanden. Met daarbij het belang van de betrokkenheid van de vader, diens aanwezigheid, steun, begrip, geduld en zijn sympathie voor z'n kwetsbare zwangere vrouw. Wat zijn belangrijke factoren voor de rol van de vaders? De lifestyle, de visie op het vaderschap, self-efficacy, psychosociale factoren, het netwerk, de sociaal-culturele context, het gemeentelijk beleid, de maatschappij, wetgeving en landelijk beleid. Een goede ouder-kind relatie is belangrijk voor de hersenontwikkeling, de veerkracht, voor een gezond stress-systeem, voor het (leren) uiten van emoties, de hechting, gezonde relaties, de gezondheid zelf en voor nu en de toekomst. Verder vertelde zij over de resultaten van het project Connect2Grow. Dit is een samenwerkingsverband

van de gemeente Rotterdam en de afdeling Verloskunde van Erasmus MC.

► **Drs. Fernanda Sampaio de Carvalho, klinisch psycholoog-psychotherapeut en IMH-specialist**, ging diepgaand in op aspecten van 'transcultureel ouderschap'. Over de effecten van migratie, de offers en de verwachtingen, verwerkingsaspecten voor zowel de buitenwereld als de binnenwereld. Ook stond zij stil bij de specifieke positie en rol van de migrant-vader (over diens onmacht en soms het gediskwalificeerd worden). Hoe kan hij de juiste vader-ruimte innemen?

► **Carola Scholten, medisch pedagogisch zorgverlener**, stond stil bij het belang van 'vaders in het spel': stoer en zorgzaam, soms ietwat ruw, soms op een gekke, entertainende manier, met games, probleemoplossend spel, met sport en avontuur.

► **Roland Rodgers, coördinator in de jeugdhulpverlening in Rotterdam**, vertelde dat veel vaders binnen zijn werkdomein afwezig zijn, terwijl hij zelf terug kan zien op het hebben van een actief betrokken vader. Een aantal jaren geleden deed hij onderzoek naar de vaderbetrokkenheid op Aruba, mede vanwege zijn eigen Arubaans-Nederlandse roots. Hij schetste historische lijnen over de rol van de man (slavernijperiode) en de matrifocale cultuur op Aruba. Hij signaleert dat vaders wel degelijk betrokken willen zijn bij hun kind(eren) en dat deze positieve houding van vaders versterkt wordt doordat zij een specifieke vaderschapstraining op Aruba volgen. Dat is een mooie ontwikkeling.

Als grote verrassing bleek achter de titel 'Da(a)dkracht' een verhaal van mijn dochters te zitten die verslag deden van mijn ontwikkeling als (hun) vader, aan de hand van vele foto's. Dat was een amusante presentatie.

► **In de slotlezing heb ik aandacht gevraagd** voor meer betrokkenheid van vaders binnen de 1000-dagen-projecten. Ik denk hierbij aan 'vader-voor-vader'-gesprekken op de medische afdelingen, aandacht voor 'Daddycation', zicht op taal die vaders uitnodigt om bij controle-afspraken op de poli te komen, let op hun mimiek als zij voor het eerst de harttonen van hun baby horen, waardeer hun inzet in onzekere en hectische tijden. In een groot aantal stellingen heb ik dit pleidooi verwoord.

Het is een boeiend en veelzijdig symposium geworden.

Alle presentaties zijn te zien op

www.bobderaadt.nl/socialeverloskunde > *ode aan het vaderschap*.

Correspondentie via bobderaadt@live.nl

Literatuur

- Borman, D. (2022) *Je eerste 1000 vaterdagen; praktische adviezen voor betrokken vaders: van zwangerschap tot peuter* – Amsterdam: Uitg. Unieboek/Het Spectrum.
- Leij, S. van der (2020) *Daddycation – toegewijd vader zijn* – Heerenveen: ArkMedia.
- Raadt, B. de (2018) 'Huidhonger' vraagt om betrokken vaders; *Vroeg, Vakblad over vroegsignalering en integrale vroeghulp* - 35/2:4-5.
- Raadt, B. de, H. de Mönnink (2021) *Psychosociale stressreductie – Het generalistische specialisme van sociaal werkers* – Vakblad Sociaal Werk, 5/2021.
- Roseboom, T. (2022) – *Gelijk goed beginnen – Succesvol bouwen aan de basis voor gezonde generaties* – Utrecht: De Tijdstroom.
- Steegers, E.A.P., A.J.M. Waelput, P-H.T.M. Peeters (2021) *Sociale Verloskunde. Het noodzakelijke samenspel tussen kwetsbare moeder, medische zorg en sociaal domein* – Utrecht: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Tilburg, R. van (2020) – *Kickstart je vaderschap – over vader worden en de beste start creëren als gezin* – Breda: VaderMagazine.
- www.bobderaadt.nl/vaderschap (interviews en vaderverhalen)
- www.bobderaadt.nl/connect2fathers (project vaderbetrokkenheid)
- www.bobderaadt.nl/vaderschapskennis (digitaal magazine 'vaderschap')

Auteur

Bob de Raadt, contextueel maatschappelijk werker, gastdocent Erasmus MC, assistent onderzoek Verloskunde Erasmus MC Rotterdam, vader & vadercoach, boekenrecensent, eigenaar www.bobderaadt.nl

magazine

28^e jaargang, september 2022

Kinder

V E R P L E E G K U N D E

Nr 2

- Cerebrale parese
- Participatie van vaders
- Training HIK
- Verwachtingen borstvoeding

v&vn

Beroepsvereniging van zorgprofessionals